

тання художніх творів і перегляду кінофільмів, використання їх в усному і писемному мовленні є одним із показників високого рівня володіння рідною мовою.

Література

1. Ляхова Т. Фразеологічний матеріал в початковій школі / Т. Ляхова // Початкова школа. — 1997. — № 4. — С. 28—31.
2. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо? / Ф. П. Медведєв. — Харків: Вища школа, 1982. — 232 с.
3. Ониківич Г. Фразеологізми як національно-культурний компонент українознавства / Г. Ониківич // Дивослово. — 1994. — № 9. — С. 12—16.
4. Соловець Л. Збагачення мовлення учнів фразеологізмами / Г. Ониківич // Українська літерату-

ра в загальноосвітній школі. — 2003. — № 4. — С. 44—49.

5. Соловець Л. Фразеологізм як засіб залучення школярів до витоків української культури / Л. Соловець // Початкова школа. — 2001. — № 6. — С. 23—25.
6. Тесленко О. Міжпредметні зв'язки як дидактична умова підвищення рівня знань учнів з фразеології / О. Тесленко // Дивослово. — 2000. — № 1. — С. 37—39.
7. Тесленко О. Фразеологія на уроках української мови як етнографічний фактор / О. Тесленко // Українська мова і література. — 2005. — № 5. — С. 2—4.
8. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі: Посібник для вчителя. / В. Д. Ужченко. — К.: Вища школа. — 1990. — 180 с.

БЕЛЯВСКАЯ Т. Н.

К ВОПРОСУ ОБ ИЗУЧЕНИИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАБОТЫ

В статье раскрыты основные аспекты изучения фразеологизмов в начальной школе. Обозначены критерии отбора фразеологического материала. Рассмотрены методические приемы, которые используют в работе с младшими школьниками во время изучения данного материала. Определены способы семантизации фразеологизмов. Обусловлена роль фразеологизмов в обогащении словарного запаса и развитии познавательных интересов учащихся.

Ключевые слова: фразеологизм, начальная школа, качество обучения, проблемные вопросы.

BILIAVSKA T.

TO THE QUESTION OF STUDYING OF THE PHRASEOLOGICAL MATERIAL AT THE PRIMARY SCHOOL: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

In the article it is developed the main aspects of studying of the phraseological units at the primary school. It is described criteria of selection of the phraseological material. It is considered methodical ways, which are used by the work with pupils during the studying of the specified material. It is developed method of semantic phraseology. It is determined the part of the phraseological units in the enrichment of the vocabulary and development cognitive interesting of pupils.

Key words: phraseological unit, primary school, the quality of studying, problem questions.

УДК 371.25

ЗУБЕНКО Т. В.

м. Миколаїв, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ІНТЕГРУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В статті розглядається проблема інтеграції іноземної мови в навчання молодших школярів та її практичне значення. Пропонується для розгляду досвід застосування мовних інтегрованих уроків у початковій школі.

Ключові слова: інтеграція, початкова школа, іноземна мова, загальноосвітні предмети.

Постановка проблеми. Відповідно до концепції розвитку середньої загальноосвітньої школи у 2012/2013 навчальному році розпочалося вивчення іноземної мови з 1-го класу. Як засвідчує практика, кількості годин за навчальним планом Міністерства освіти і науки не зовсім достатньо для формування іншомовної комунікативної компетенції молодшого школяра, оскільки не у всіх школах години варіативної складової вико-

ристовуються на іноземну мову. Розширення кількості навчальних предметів, збільшення годин на вивчення вже існуючих призводить до перевантаження учнів у школі. Суспільство й освіта знаходяться у пошуку інших шляхів надання дитині всіх необхідних знань для загальнокультурного розвитку у сучасному розумінні. До шляхів розв'язання цієї проблеми належить і створення інтегрованих уроків.

Аналіз останніх досліджень. Концепція інтеграції в освіті виникла ще на початку ХХ століття у зв'язку з ростом наукових знань. Перші практичні спроби створення освіти на проблемно-комплексній, інтегрованій основі зроблені Д. Д'юї, С.Т. Швацьким, М.М. Рубінштейном та ін. Необхідність впровадження інтегрованих курсів у систему полілінгвальної освіти обґрунтовується у працях І.Л. Бім, С.У. Гончаренка, І.М. Козловської, Н.Є. Миропольської, А. Даффа, А. Малєя, М. Фінок'яро, Ю.С. Стиркіної та ін.

Метою нашого дослідження є розгляд проблеми впровадження в навчання учнів початкової школи інтегрованих уроків іноземної мови. Адже вчителі початкової школи з другою спеціальністю «Іноземна мова та література», окрім загальноосвітніх предметів, таких як образотворче мистецтво, навколишній світ, трудове навчання, основи здоров'я, фізична культура, музика, викладають ще й іноземну мову, що, на нашу думку, дозволяє їм інтегрувати ці дисципліни з іноземною мовою і раціоналізувати навчальний процес.

Виклад матеріалу. Порівняльний аналіз програм з образотворчого мистецтва, трудового навчання, фізичної культури, навколишнього світу, музики в початкових класах переконливо свідчить про існування можливості інтеграції цих дисциплін з іноземною мовою на змістовому, процесуальному, мотиваційному і психологічному рівнях [2; 3]. Метою навчання цих предметів, так само, як й іноземної мови, є розвиток і навчання учнів, але різними засобами. Якщо іноземна мова вчить спілкування зі світом вербальними засобами, то вище вказані дисципліни використовують для цього мову музики, жестів, ліній, барв, почуттів, рухів.

На процесуальному рівні інтеграція спирається на практичні дії – ігри й пісні з рухами, завдання з малювання, розфарбовування, різання, приклеювання, фізичні вправи, які мають комунікативну цінність, є досить продуктивними для сприймання й засвоєння знань з іноземної мови [1]. Під час цих уроків учні звертаються один до одного рідною мовою з проханням поділитися олівцями, фарбами, допомогти у виробленні тих чи інших виробів, виконати різні дії тощо. Більшість з цих фраз класного вжитку їм відома вже з першого року навчання іноземної мови, наприклад, «give me a red pencil, please», «help me», «cut a piece of paper», «let's play», «let's sing, run, jump» і так далі. То чому ж не вживати ці фрази іноземною мовою під час уроків малювання, трудового навчання, фізичної культури, музики, навколишнього світу у

реальних (не змодельованих) ситуаціях спілкування? Під час спостережень уроків у початкових класах ми були свідками того, як діти розгублюються, шаріються, ніяковіють, коли до них звертаються студенти-практиканти іноземною мовою, і не можуть пригадати жодного слова іноземною мовою. Це говорить нам про те, що учні, не маючи досвіду практичного застосування іноземної мови в реальному житті, не можуть відразу перенести знання, які вони отримали на уроках іноземної мови, в іншу площину – реальні ситуації спілкування в процесі їхньої суспільної діяльності. Ці спостереження й підштовхнули нас до ідеї впровадження інтегрованих уроків у початкових класах.

На психологічному рівні ми також вбачаємо позитивний вплив інтеграції в оволодінні іноземною мовою. Адже під час уроків малювання, трудового навчання, фізичної культури, музики, навколишнього світу учні позбавляються однієї із головних психологічних перешкод в навчанні іноземної мови – відчуття страху за невірне сказане слово, вони розуміють, що їх не будуть оцінювати з іноземної мови. У цьому випадку мотиваційна готовність учня до спілкування під час діяльності знаходиться не в оцінці, не в боязні, а в радості пізнання, в усвідомленні користі своєї праці. Інтегрування іншомовної мовленнєвої діяльності з іншими видами діяльності, типовими для молодшого шкільного віку (руховою, ігровою, художньою, музичною тощо), не відволікає учнів від засвоєння навчального матеріалу з інших предметів. Воно знімає емоційну напругу, розширює можливості оволодіння іноземною мовою у доступній та привабливій для дитини формі і сприяє гармонізації мовленнєвих дій, їх більшій цілеспрямованості й цілісності. Адже види діяльності в ході вирішення відповідного навчального завдання змінюються, а провідна мета навчальної діяльності – навчати іншомовного спілкування – залишається відкритою. І ця обставина слугує джерелом постійного підживлення позитивної мотивації учіння та активізації усіх сфер психічної діяльності учня: емоційної, когнітивної та психомоторної [5].

На мотиваційному рівні навчання іноземної мови забезпечується тим, наскільки повно моделюється в ньому характер спілкування. У процесі навчання іноземної мови необхідно передбачити діяльнісний характер мовленнєвої поведінки комунікантів, який повинен відобразитися: а) у комунікативній поведінці вчителя як учасника процесу спілкування і навчання; б) у комунікативній (вмотивованій, активній) пове-

дінці учня як учасника спілкування і навчання; в) у предметності процесу комунікації, яка повинна бути змодельована певними темами обговорення; г) у ситуаціях спілкування, що моделюються як найтипівіші варіанти взаємостосунків комунікантів; д) у мовних засобах, які забезпечують процес спілкування і навчання в цих ситуаціях. Ці вимоги повністю задовольняються під час мовних інтегрованих уроків, оскільки моделювати спілкування тут не потрібно так як воно виникає природно під час сумісної діяльності вчителя і школярів між собою. Під час таких уроків іноземна мова стає не метою навчання, а засобом спілкування, елементом гри, правила якої встановлюють самі учні. Мотивом виконання цієї гри є внутрішнє спонукання, а не зовнішнє стимулювання. Завдання вчителя у цьому випадку полягають у позитивному стимулюванні учнів до спілкування іноземною мовою, створенні відповідних умов, спрямуванні навчального процесу в руслі комунікативних потреб.

Інтегруючи іноземну мову з іншими предметами, ми використовуємо міжпредметні зв'язки як один із резервів мотивації оволодіння іноземною мовою тими учнями, які не цікавляться нею, або не бачать її цінності, проте, цікавляться іншою дисципліною.

На змістовому рівні є також можливість інтеграції іноземної мови й загальноосвітніх предметів. Порівнюючи їхні програми для початкової школи, можна знайти багато спільних тем [3; 4]. Наприклад: 2-ий клас, 2-ий семестр – «Домашні улюбленці. Пори року. Погода» (іноземна мова), «Кольорові пташки. Хто ховається в пластиліні?» (образотворче мистецтво), «Людина і художнє довкілля» (трудове навчання), «Природа навколо нас» (Я і Україна), освітньою метою яких є знайомство з навколишнім середовищем, рослинним і тваринним світом. Так, вивчаючи поняття про теплі і холодні кольори на уроках з образотворчого мистецтва у 2-му семестрі 2-го класу і працюючи над малюнками «Осіньні листя», «Зимовий день», «Квітка-семицвітка», учні можуть повторити назви кольорів англійською мовою, згадати про пори року, повторити і розширити лексику з цієї тематики – все це вони вивчали також на заняттях з іноземної мови.

Інтегровані уроки можуть впроваджуватися в навчання у будь-якому віці постійно чи епізодично. Іноземна мова тільки виграє за рахунок того, що розгалужується сфера її застосування, за рахунок залучення іноземної діяльності в інші, невластиві мові види діяльності: рухливу (фізкультура), образотворчу (малювання), трудову (праця), музичну (музика, ритміка).

Кількість інтегрованих курсів зростає з кожним днем, і напрямки інтеграції, її ступінь і зміст змінюються у залежності від потреб нового суспільства. Ми пропонуємо до вашої уваги конспект інтегрованого уроку з образотворчого мистецтва й англійської мови, проведеного в 3-му класі загальноосвітньої середньої школи №22 м. Миколаєва студенткою V курсу педагогічного факультету Захарчук Світланою Миколаївною.

Інтегрований урок з образотворчого мистецтва та англійської мови

Тема: Відбитки готових природних форм.

Цілі:

- 1) вчити дітей робити відбитки з готових природних матеріалів,
- 2) досягати врівноваженості композиції шляхом спів розмірного розташування елементів на площині;
- 3) розвивати кольоровідчуття ока, образне мислення;
- 4) виховувати акуратність під час роботи з фарбами, любов до природи;
- 5) повторити назви кольорів, пір року англійською мовою;
- 6) розвивати навички усного мовлення англійською мовою.

Хід уроку

I. Організаційний момент. Підготовка робочих місць.

– Good morning, children! Sit down, please. Look at your desks. Did you prepare everything? Check it.

II. Актуалізація опорних знань.

– What seasons do you know?

– What season is it now?

– What autumn months do you know?

– What month is it now? What can you see on the ground?

– What colour is autumn?

Давайте згадаємо які ми вивчали вірші англійською мовою про осінь (таблиця).

It rains in autumn All day long. The sky is grey. The wind is strong	This is a season when fruit is sweet, This is a season when friends meet, This is a season when leaves fall down Red, orange, yellow, brown.	Yellow, red and green and brown, See, the little leaves come down. Dancing, dancing in the breeze, Falling, falling from the trees
---	---	---

III. Робота над темою уроку.

- 1) Перегляд листочків з різних порід дерев.
– Can you guess from what tree is this leaf?
– What kind of trees do you know? (Apple tree, cherry tree, pear tree, apricot tree, peach tree).
- 2) Практична діяльність вчителя і учня.
Послідовність виконання композиції.
– Підберіть листочки з чіткими прожилками. Нижній бік листка (the lower part of the leaf) покрийте фарбами теплих кольорів (warm colours). Потім прикладіть до чистого аркуша паперу (put it to the white sheet of paper), злегка притискаючи рукою (press it). На папері залишиться відбиток (imprint). У такий спосіб можна створити візерунки, орнаменти (ornaments).
- 3) Практична діяльність самих учнів.
– Let's try to do this work ourselves. Use different kinds of leaves. Давайте прокоментуємо нашу дію англійською мовою. (We are painting the lower part of the leaf with yellow paint then we are pressing it to the white sheet of paper and then we have the imprint of the leaf). А хто згадає як ввічливо попросити англійською мовою у товариша фарби чи олівець? Давайте уявимо, що ми потрапили до Великобританії, і вашими товаришами по парті стали діти з цієї країни. Запитайте як їх звуть (англійською мовою) і попросіть показати вам їхні роботи. Але спочатку давайте пригадаємо разом як можна це сказати англійською мовою. Хто найкраще впорається із завданням, той отримає чудовий осінній букет і матиме право провести фізкультхвилинку на уроці.

Фізкультхвилинка

(Супроводжується рухами)

Stand up! Stand still!
Hands on your chest!

ЗУБЕНКО Т. В.

ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ К ІНТЕГРАЦІЇ УЧЕБНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЇ ШКОЛИ

В статье рассматривается проблема интеграции иностранного языка в обучении младших школьников и ее практическое значение. Предлагается для рассмотрения опыт внедрения языковых интегрированных уроков.

Ключевые слова: интеграция, начальная школа, иностранный язык, общеобразовательные предметы.

ZUBENKO TETIANA

FUTURE TEACHERS TRAINING TO INTEGRATE LEARNING ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

The article deals with the problem of integration of foreign language teaching in primary school and its practical significance. Comparative analysis of primary school curriculum demonstrates the existence of opportunities to integrate such subjects as arts, labour training, physical culture and music with a foreign language on the semantic, procedural, motivational and psychological levels. Doing it we use interdisciplinary connections as one of the reserve motivation of learning a foreign language by those students who are not interested in it, or do not see its value, but are interested in another subject. Integrated lessons can be introduced in training at any age, either permanently or occasionally.

The key provisions of the integrated lessons are: first, the younger students learn through activities, game, creativity, and, secondly, the children need to self-express, implement their own attitude towards the world.

The purpose of integrated lessons – solving a number of universal issues in other subjects, as well as increase general intellectual, language, physical, musical, aesthetic development.

The experience of implementing language integrated lessons at primary school is proposed.

Key words: integration, primary school, foreign language, general subjects.

Hands on your hips!

Hands on your knees

And then on your legs, please!

Hop on your right foot!

Hop on your left foot!

And turn around!

Діти виконують завдання у процесі якого спілкуються один з одним.

IV. Підсумок уроку. Виставка робіт.

Висновки. Впровадження інтегрованих уроків отримує схвалення учнів і студентів вищих навчальних закладів як ефективний шлях до розширення мовленнєвої практики. Досвід, проаналізований вище, переконливо свідчить, що запропонований підхід до навчання сприяє розвитку чуттєво-емоційного сприймання навколишнього світу, допомагає гармонійному оволодінню іноземною мовою у процесі власної творчості.

Література

1. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2002/2003 навчальному році / Іноземні мови в навчальних закладах №1,2 2002. — С. 14—17
2. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1—2 класи. К.: «Початкова школа». — 2001. — 296с.
3. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 3—4 класи. К.: «Початкова школа». — 2003. — 296с
4. Редько В.Г. Молодші школярі... Які вони? / Іноземні мови в навчальних закладах. — К. — 2003. — №1. — С.22—30.
5. Роман С.В. Структура і зміст уроку іноземної мови у початковій школі // Іноземні мови. — 2004. — №2. — С. 44—49
6. Стиркіна Ю.С. Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів. Дис. канд. пед. наук. — Полтава. — 2001. — С. 110—111. — 250 с.